

A MAROSI VADVIRÁG

TÖRTÉNELMI DRÁMA
SZENT IMRE KORÁBÓL
NÉGY FELVONÁSBAN.

IRTA:
KERLING JÁNOS S. J.

KIADJA: KORDA R. T. BUDAPEST.

A MAROSI VADVIRÁG

TÖRTÉNELMI DRÁMA
SZENT IMRE KORÁBÓL
NÉGY FELVONÁSBAN.

IRTA:
KERLING JÁNOS S. J.

KIADÓ: KORDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST.

50/1930.

Imprimi potest.

Budapestini, die 2. Augusti 1930.

Biró Franciscus S. J.
Praep. Prov. Hung.

Nihil obstat.

Dr. Julius Czapik
censor dioec.

Nr. 2586.

Imprimatur.

Strigonii, die 14. Augusti 1930.

Dr. Stephanus Breyer
epus, vic. gen. ad int.

Szent Imre herceg

kilencszázéves jubileuma alkalmából

a magyar ifjúságnak

szeretettel ajánlja

a SZERZŐ.

— Minden jog fenntartva. —

Az előadás joga 10 példány vételével
váltható meg.

SZEMÉLYEK :

István, magyar király
 Imre, fia
 Comes Palatinus, nádorispán
 Csatári, fejérvári
 Korond, somogyi
 Barna, veszprémi
 Olcsvand, szabolcsi
 Várkony, szolnoki
 Csanád, marosi győző
 Gyula, István vezére
 Bonipertus, pécsi püspök
 Gellért, Imre volt nevelője, később csanádi püspök
 Mór, szentmártonhegyi apát
 Ajtony, a legyőzött Ajtony fia
 1.)
 2.)
 3.)
 4.) Imre apródjai
 5.)
 6.)
 7.)
 8.)
 1.)
 2.)
 3.) palotaőrök .
 4.)
 5.)
 Vadászok, hajtók.

Idő : 1030—1031.

Hely : Esztergom.

I. FELVONÁS.

Színhely : Szabadhely, háttérben fák, középen diszsátor. Szőnyeges emelvényen három szőnyeggel bevont ülőhely.
Palotaőrök vitézi dalt énekelnek.

1. JELENET.

1. Őr: Pajtások, ülünk le egy keveset, a király kíséretével egyhamar úgysem fog ideérkezni!

2. Őr: Biztosra veszem, hogy itt ma fontos ügyben fognak az urak tanácsot ülni.

3. Őr: Úgy ám! Ilyenkor szoktak minket iderendelni, hogy 300 lépésnyi körzetben embermentesen tartsuk a helyet.

4. Őr: Már én tegnap észrevettem, hogy valami van készülöben. Láttatok tegnap a nagy szeretetáldomás alatt a király képe hogy elkomolyodott, midőn a nádorispán egy hírnök írását nyujtotta át neki? Elolvasta, minden sornál komorabb lett jószágos arca, míg végre az iratot összecsapta. Mégcsak a nádorispánnal váltott néhány szót, aztán fölkel és otthagya a vigadozó társaságot.

5. Őr: Vége is szakadt nyomban a dáridós jókedvnek.

2. Őr: Beh kár! Pedig vígan járt addig a boros kupa szájról-szájra.

1. Őr: Az első kortyot az arany kupából a király

itta; Csanádot éltette és aztán sorba ment a kupa mennydörgös éljenek kíséretében.

3. őr: Hej! de megtisztelte felséges királyunk Csanádot; jobbán ült, balján pedig Imre királyfi, csak azután ült jobbról a pécsi püspök, balról a királyfi mellett Mór apát úr és azután a többi urak rang és méltóság szerint.

4. őr: Megtisztelték bizony Csanádot, de úgy kell, ha maga a felséges úr vállalta a keresztapaságot.

1. őr: Meg is érdemelte azt a tiszteletet. Hej fiúk, mondhatom drágán fizette meg Csanád a tegnapi nagy megtiszteltetést! Királyhűsége miatt Ajtony, a galád marosi ispán, Csanád életére tört. Persze a lázadó esküszegő Ajtony nem érezhette magát jól a királyhű Csanád mellett, legkevésbé, mikor az pogány létére nyíltan merte Ajtony szemébe mondani, hogy az eskü a pogányt is kötelezi. Ő bizony István király mellett marad. Hát hogy is ne. Csanádnak nem volt többé biztos órája Marosban. Nem volt mit mást tennie, minthogy kitérjen a veszett kutya elől.

5. őr: Jól tette, hogy idemenekült a királyhoz és szolgálatába állt. Meg is fizette szegény annak drága bérét. Ajtony tudta azt, hogy Csanádnak nagy pártja volt Maroson, elrettentő példának feleségét és két fiát megölette, amikor hírét vette, hogy Istvánhoz menekült.

1. őr: De itt megbecsülik most.

5. őr: Most igen, de nem jó szemmel nézték őt sokáig az urak itt sem. Kémnek tartották, aki csak cselből jött ide, hogy titokban Ajtonyt szolgálja.

2. őr: Úgy van, és ha nincs Imre királyfiunk, tán most is abban a gyanúban állna; de Imre kezekedett felőle, megnyugtatta apját és az urakat. Úgy történhetett csak, hogy tegnap megkeresztelték és annyira megünnepelelték.

1. őr: Meghiszem én azt, Csanádba most megbíznak, miután Imre az utolsó szót kimondotta és pártfogásába vette. Jó szeme van ám annak a mi királyfiunknak.

Tudjátok, még ifjú korában Szent Márton-hegyén Mórt hétszer megcsókolta. Atyjának, ki megkérdezte, miért csókolta hétszer Mórt, míg másokat egyszer-kétszer, azt felelte: mert az a legszentebb az összes barátok közt. Akkor lett Mórból apát, azért ült tegnap Imre balján.

2. Őr: Bizony éles szeme lehet annak az Imrének. Nem hiába, szentek többet látnak, mint közönséges halandók. A mi királyfiunk pedig valóságos szent.

1. Őr: A bizony! Éljen Imre! Jó király lesz belőle.

2. Őr: Ilyen lesz bizony.

3. Őr: Hanem hé, cimborák, már szó ami szó, nekem egy ember nem tetszik itt a király közelében.

2. Őr: Hát ki volna az?

3. Őr: Ki volna? Megmondom én. Gyulát nem bírja a gyomrom. Mindenütt ott van, mindenhová befurakodik, ha kell, ha nem kell. Övé az első, övé az utolsó szó, pedig dehogy kérdezné valaki, olyan minden lébe kanál az ipse. Imre királyfi már többször odamondogatta a magáét. Ilyenkor aztán elhallgat, de csak azért, hogy nemsokára újból kezdje a tanács osztogatását. A szarkának hiába tiltod a fecsegést, tovább locsog az.

1. Őr: Jól mondd, nekem sem kell az a Gyula; fújja, fújja a hasát, mint a béka, a vége mégis csak az lesz, hogy megpukkad.

Mind: Váljék egészségére! (*Trombitaszó hallatszik, a király érkezését jelentik.*)

1. Őr: Jön a király. (*Fölkelnek és vigyázz-állásba állnak.*)

2. JELENET.

(*Jönnek: István, Imre, Csatári, Korond, Barna, Olcsvánd, Várkony, Bonipertus, Mór, Csanád, Gyula. A három szék elé áll István, jobbján Imre, balra Bonipertus.*)

István: Üdvözlünk titeket, jó uraim, mint legfőbb tanácsadóinkat. Ügyünk nagyon sietős. Mai tanácskozásunkra országunk nagyjait nem híhattuk egybe. Adjatok ti tanácsot a nehéz órában! A Szentháromság nevében felszólítunk titeket, hogy legjobb belátástok szerint, országunk javát szem előtt tartva, mondjátok véleményeiteket abban az ügyben, amelyet elétek terjeszték!

Comes Palatinus (az örökhöz): Vitézek! Zárjátok körül e helyet! 300 lépésnyi körben ember ne mutakozzék! (*Örök el.*)

3. JELENET.

István: Az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében, amen. Püspök Úr, mondd az imát és esdd le a Szentlélek kegyelmét!

Bonipertus: Szállj le reánk Szentlélek Úristen, világosítsd elménket, erősítsd akaratunkat, hogy a jót megismerve, azt szent kegyelmeddel végrehajtsuk, amen.

István (*István, Imre, Bonipertus leülnek*): Ajtony, a marosi ispán, ki annak idején esküvel fogadott hűséget királyának és országának, megtagadta az engedelmességet és fellázadt.

Mind: Galádság! Hűtlenség! Árulás! Vesszen!

István: Felháborodástok méltányos! Ám urak, Ajtony hűtlensége többé nem engedetlenségbe takaródzó lázadás, hanem az utolsó időben kihívó magatartása a legmerészebb fokra hágott. Tudjátok, hogy már hosszabb idő óta Ajtony az Erdélyből ide hozzánk érkező sószállitmányokat vagy feltartóztatja, vagy azok továbbításáért akkora vámot szed, hogy a só értéke a Tiszán innenre türhetetlenül emelkedett. Midőn e miatt külön futárunk útján egyrészt királyi jogainkra, másrészt jogbitorló eljárására királyi szavunk minden tekintélyével figyelmeztettük és a vámszedés azonnali beszüntetését elrendel-

tük, Ajtony lázadó szándékát többé nem palástolta, hanem nyílt hadüzenet alakjában felelt. A válasz tegnap érkezett. Fölkérem a comes palatinust, hogy a válasz idevágó részét felolvassa!

Com. Pal. (olvas): „Magyarország királya, úgy látszik, elfelejtette, hogy a Maros-Tisza és Dunaköz földjének egyedüli ura én vagyok.“

Mind: Hallatlan merészség! Nyílt lázadás! Halál reá!

Com. Pal.: „Kiki a földjén azt teszi, ami neki tetszik. Ha a magyar király ebben jogtalanságot lát, ám jöjjön és keresse kardja élével a maga vélt jogát!“

Mind: Micsoda hang ez! Hallatlan! Esküszegés!

Com. Pal.: „Várom a király intézkedését nem szóval, mert az idáig nem ér s az én országomban nem hal-latszik, hanem fegyverrel. Tárt karokkal várom Ő felségét. Utóbbi esetben csak az a megjegyzésem és kérdésem: tudja-e a magyar király, hogy Ajtonynak több a fegy-verese, mint a királynak? Nemzetségfő vagyok, nem ispán többé.“

Mind: Ez nyílt hadüzenet! Így külellenség sem be-szél! Űtött az utolsó óra! Fegyverre! Halál reá!

Gyula: E szavak a király tekintélyén oly csorbát ej-tettek, hogy felséges urunk dolga e merész szavakra az utolsó szót kimondani; az ő szava a miénk is!

Mind: Úgy van! Úgy legyen!

István: A Maros-Duna köze országunk éléskamrája! Nem hagyhatjuk, hogy kiessék kezünkéből!

Gyula: Ki kell zavarni a hörcsögöt földalatti mag-tárából.

Barna: A saját zsirjában fojtsuk meg!

Olcsvand: Kardunk és nyilaink mérge pusztítsa el!

István: Itt a cselekvés órája, Ajtonynak nagyon meg-nőtt a szarva és ő tudja, miért! Jelen helyzetünk bi-zonytalansága óriási gondot okoz nekem, de növeszti egyszersmind az ő merészségét. Ő tudja, hogy Német-ország hóditó szellemű új császára, Konrád háborúra

készül ellenünk; a bajor herceg, s az osztrák örgróf a nyugati határszéleken folyton portyáznak. Biztosra veszem, hogy néhány hónapon belül a német háborút indít, mellyel hazánkat a birodalom hűbérévé akarja tenni, félve-féltett kincsünket, a haza függetlenségét, a legnagyobb veszedelem fenyegeti. A Dunántúlt fegyvereseitől meg nem foszthatom. Kétfelé alig harcolhatunk, pedig arra kerülne a sor, ha a támadást Ajtony ellen csak percekkel halogatjuk. Vitéz uraim, támogassatok tanácsaitokkal, szóljatok!

Csanád: Felség! Parancsod arra késztet, hogy egész őszintén nyilatkozzam. Ha a támadás most nem is lehetetlen, de fölötte kockázatos. Ajtony földje az én hazám, ott születtem, ott nevelkedtem, ismerem Ajtonyt, mint jó magamat. Ajtony nem hazudik, mikor azzal büszkélkedik, hogy harcosainak száma nagyobb, mint a mienk. Éveken keresztül a menekült pogány legyőzöttek odasereglettek Ajtony zászlaja alá. Koppány ivadékai, Somogy felkelői, Prokuj hívei mind oda sereglettek, és akik még ma a kereszttség vizétől visszariadnak, mind-mind a pogány Ajtonyhoz sejtnek. Ő tárt karokkal fogadja, termékeny, jószágdús földje könnyen eltartja mindannyit. Föltétlenül bíznak pogány érzelmeiben. Nem is bántja őket, hogy Ajtony görög módra van keresztelve, külső máz az, hogy a görög szövetségese lehessen, lelke mélyén pogányabb a pogánynál.

Imre: Névleges keresztény gonoszabb a pogánynál. Hét felesége a tanú, hogy a keresztvíz csak a testét áztatta, lelkébe nem hatolt. Nem is pogány vallásához való ragaszkodása vitte esküszegésre és lázadásra, hanem a féktelen hatalom- és bírvágy.

Csanád: Jól mondja a királyfi, de ez hatalmát nem csökkenti, hanem még csak fokozza ravaszságát; a görögnek így görögnek, a pogánynak pedig pogánynak mutatja magát. Mindezek után pedig nem habozom újból kijelenteni, hogy az Ajtony elleni támadás a je-

len körülmények között óriási bizonytalansággal, veszedelemmel és kockázattal jár.

Korond: Csanád nagyon feketének látja az éjtszákát; lesz ebben talán még kis holdfény és kis csillagragyogás is.

Gyula: Látszik, hogy Csanád öregszik, nem bízik vére hevében. Hadd szóljanak a fiaitaiabbak! Imre királyfiunk minden bizonnyal másképpen fog beszélni.

Imre: A fiatalabbak hadd hallják előbb az éltesebbek szavát! A rohanó folyónak partra van szükége, különben csak pusztít, kimerül áradva és a késő bánat az elhirtelenkedés bajait nem gyógyítja.

István: Vitéz uraim, ne zavarjuk Csanádot! A nap, ha lenyugszik és elrejtőzik, éjtszaka van, az éjtszaka, mert éjtszaka, fekete, feketének látom én is az Ajtony elleni támadást. De talán van Csanádnak is kis mécsese, talán egy-két reménycsillag mégis csak bevilágít az ő éjtszakájába. Halljuk Csanádot!

Csanád: Van kis csillagfényem, hál' Istennek! Ajtonynak én annak idején legbensőbb hive voltam, mondhatom jobbkeze, de csak addig, míg esküszegését szemére nem lobbantottam. Attól kezdve félelmetes ellensége lettem. Kanál vízben megfojtott volna, de nem mert, mert félt híveim tekintélyes tömegétől. Életem nem volt többé biztonságban, megölet az első alkalommal, amikor más és nem ő tűnik fel gyilkosnak. Az alkalom nem várakoztatott sokáig magára, rút terve készen volt, de híveim megsúgták nekem és az ő segítségükkel megszökhettem. Felség, hozzád menekültem, kihez hűségesküm húzott. Soha nem átalottam, hogy életemet nyílt harcban veszélynek kitégyem, de hogy hülye állatként orgyilkosomnak kardjába rohanjak, megtiltotta emberi méltóságom. Mihelyt megtudta Ajtony, hogy királyomnál vagyok, nem rejtegette többé lelke rútságát, *(elérzékenyülve)* feleségemet és két fiamat megölette. — Híveim remegtek, szívük átkozta a

hóhér nevét, de szájuk hallgatott, mert zsarnoki erőszak, besúgók százai vették körül őket. De Felség, esküszöm: Maroson a hamú alatt izzik a parázs, csak kis szél kell, mely elfújja a hamut és lángra lobbantja a parazsat. Kis siker az első támadásnál a föllélekzők ezreit hozza táborunkba. A Marosvidék ördögei nem földieim, hanem innét kiszorult, kivert ebek; földieim, ha pogányok is, de magyarok, kiknek szent a véreskű, ismerem őket. Ez az én első mécsesem, mely ha gyöngén is, mégis csak bevilágít a sötét éjtszakába.

Többen: Helyes! Úgy van! Ember a talpán! Éljen Csanád!

István: Nos, Gyula, mit szólna hozzá? Az öreg csont ifjan beszélt.

Gyula: Jól beszélt az öreg, de nem szóra, hanem tetterre volna szükség.

Csanád: Felség, kegyes engedélyeddel még a remény egy sugarának felragyogásáról szólhatok. Ebben az évben a görög uralkodó-család férfiága kihalt, a kormánypálca hiú, élvezeteknek élő, szenvedélyeinek hízelgő nő kezébe került. Ez a nő a háborús, büszke Ajtonnyal nem fog törődni, tőle áldozatokat, segítséget nem várhat. Utolsó szavam azért: Most vagy soha! Megtámadjuk Ajtonyt, de rögtön. Marosban Ajtony szövetséges nélkül áll; nyugaton a német részről 3-4 hónapnál előbb támadást nem várok. Ha valamikor, hát most végezhetünk Ajtonnyal.

István: Fiam, mit szólna ezekhez, mi a véleményed?

Imre: Atyám, a hold és csillag felülről világít az éjben. Fölöttünk Isten van, a keresztény magyarok Istene. Benne bízunk. Ő fényt derít aggódó lelkünk homályára. A háború mellett szavazok. Istenünk meg fogja áldani fegyvereinket. Nem annyira Ajtony legyőzéséről van szó, hanem inkább arról, hogy az utolsó pogány fészket Krisztus igájába tereljük.

István: Szavaid méltók hozzád. Csak az Istenbe ve-

tett bizalmam adja nekem az erőt, hogy én is, bár magam viselem a siker és sikertelenség teljes felelősségét, a támadás mellett szavazok. Emberfölötti munka, amire vállalkozunk. De igazunk szent birtokában Istenbe vetjük bizalmunkat. Minél nagyobb a veszély, annál közelebb az Isten segítsége. Ha győzünk, tudjuk, hogy nem a mi erőnknek, hanem Isten erejének köszönjük a sikert.

Imre: Segíts magadon és Isten is megsegít.

Többen: Úgy van!

Gyula (*kardot ránt*): A magyar kar erejéről, a magyar kard éléről mi gondoskodunk!

Imre: Isten erősítse karunkat, Isten áldja kardunkat!

István: Vitéz uraim, van-e valaki, aki a támadás ellen szól?

Mind: Nincs! Ne is legyen! Veled tartunk utolsó csepp vérünkig!

István: Isten áldja hűségteket, vitézségteket. — Gyula, Csanád, kis időre távozzatok! Még valamit kell tárgyalnunk. Jelenlétetek talán az őszinte megnyilatkozás rovására lehetne. (*Csanád megy.*)

Gyula: Hogy Csanád távozik, azt értem, de miért távozzam én? A király után én vagyok a haderők első vezére, mint ilyennek tán csak lesz helyem a haditanácsban? Szavamra tán csak lesz szükség?

Com. pal.: Gyula, a király szól! Fel! — és nincs! (*Gyula bosszúsan eltávozik.*)

4. JELENET.

István: Vitézek, tehát isteni segítséggel támadunk. De ki legyen a fővezér? Hivatalánál fogva utánam Gyula az első vezér. Én nem mehetek. A német veszély nem engedi, hogy Dunántúlt elhagyjam. Vagy ti másképp gondolkodtok?

Többen: Felség, semmi szín alatt sem hagyhatod el helyedet.

Com. pal.: Távollétednek pusztá híre gyorsíthatná a németek betörését.

István: Fiam 23 éves, edzett, bátor ifjú, hév pezseg ereiben, honfiúi tűz lobog szívében. A hadi tudományban eléggé kioktattam. Legyen ez az első tűzpróbája?

Com. pal.: Felség! Egymagam szólok, de az összegek ajkával és szívével: Ezt nem engedhetjük meg! A vállalkozás túlveszélyes, hercegünket ifjú heve elragadhatná. Felség, küldheted őt, de mi ebbe nem egyezhetünk soha.

Mind: Igazad van, soha!

István: Mit szólsz hozzá, Imre?

Imre: Isten a tanúm, hogy rég vágyódom ugyan, nem hadi dicsőség után, hanem, hogy hazámnak szolgáljak és hatalmát öregbítsem. Atyai szavadra megyek, bízom az Istenben.

István: Bízom én is. De benned is megbízom. Atyád vagyok, de királyod is és csak akkor engedhetnélek el, ha a nemzetem is azt kívánja. Azonban, mint látod, nem kívánják képviselői.

Mind: Nem engedünk.

István: Akkor csak Gyula és Csanád között lehetséges a választás. Főúrak, kérem a véleményeteket.

Imre: Ha magam nem mehetek, legyen legalább szavam a vezér megjelölésében, ki menjen helyettem. Gyulát ismerem. Vele együtt ő volt oktatóm a hadikiképzésben. Királyhűségében nem kételkedem, bátor katona, ügyes vezér, de beteges dicsvágyó. Minden siker kivívásában a maga dicséretét keresi, pedig minden nagy siker csak sok fejnek, sok karnak az összeredménye. Gyula ilyenkor csak magát látja, magát nézi. Az ilyen ember gyakran hirtelenkedik, gyakran a közjót figyelmen kívül hagyja. Beszélgetéseinknek gyakran ép ez volt a tárgya. Gyakran figyelmeztettem,

de ő hajthatatlan maradt. Gyula keresztény, de még nem egészen. Többet bízik magában, mint Istenben. Ilyen vezértől félek.

István: Vitéz főúrak, mit szóltok?

Csatári: E hibát én is észrevettem nála. Teljesen önállóan cselekszik, nincs igen inyére, hogy tanácsot kérjen, pedig több szem többet lát.

Várkony: Az övétől eltérő véleményt nem tűr.

Olcsvánd: Balsikert másnak rovására ír mindig.

Com. pal.: Katonáinál erőszakos ember hírében áll, egymás között tréfásan „kisistennek“ nevezik, ki többet akar tudni, mint a Nagyisten.

Többen: Csanád legyen a vezér!

Mind: Éljen Csanád! Csanádra esik választásunk, benne többet bízunk.

Barna: Csanád Ajtonynak nem lehetett volna annyira bizalmasa, ha nem látott volna benne vezérségre termett embert. Első vezére volt.

Bonipertus: Gyula fölött nem akarok pálcát törni, ennyire nem ismerem, de Csanádot előbbre helyezem, már csak azért is, mert senkisé ismeri annyira Maros vidékét, mint ő. A vezérnél megbecsülhetetlen a biztos terepismeret.

Mór: Otthagytott, de megfélemlített hívei csak őt várják és ha a régi vezér megjelenik, Ajtony hadieréjét biztosan tönkreteszi.

István: Tehát Csanád mellett vagytok?

Mind: Éljen Csanád, fővezérünk!

István: Imre fiam, te mikép vélekedel?

Imre: Az elhangzottakból látom, hogy a főúrak csak Csanádban bíznak. És ő valóban érdemes is reá. Fel-séges atyám, tudod, hogy Csanád 2 éven át kérte a keresztiséget, ami másnál könnyen sikerült, arra Csanád-nak 2 évig kellett várnia. Bölcsen cselekedté, mert alapos volt a gyanú, hogy a menekültet tán hamis szándékok vezetik. De atyám, főúrak, Csanád keresztény-

ségéért tűzbe teszem kezemet. Csanád hívő, alázatos, királyához hű keresztény. Sokat érintkeztem vele, jól ismerem.

István: Örülök e kijelentésednek, Imre, mert ilyenekben inkább szigorúnak ismerlek. Közóhajotoknak engedek: Csanád legyen a vezér!

Mind: Éljen Csanád!

Com. pal: Gyulával mikép közli Felséged? Gyula kényes tisztjére, féltékeny a hírére.

István: Isten nevében majd én közlöm vele. Szavam keserű lesz Gyulának, tudom, de ha a király szájából hallja, talán kevésbé érzi annak keserűségét. Csanád, Gyula jöjjenek! (*Belépnek.*) Főurak, a királyi trón legfőbb tanácsadói, halljátok királyi szavunkat: Véleményetek meghallgatása után szívből örültem annak, hogy egységesnek láttunk titeket a királyi trónnak és az országnak megvédelmezésében, elhatározzuk és végleg eldöntjük, hogy Ajtony leveretésére azonnal megkezdjük a hadikészületeket. Hadba indul a Dunántúl fél hadereje és az egész Dunáninnen. A Dunántúlból többet nem küldhetek, mert a másik résznek minden eshetőségre a német határt kell őriznie. A hadjárat tartamára királyi hatalommal felruházva, tehát én helyettem indul Isten és Király nevében Csanád. Gyula, mint rendes alvezér eddigi tisztében kíséri. Az itthon maradottak esdjék le a hatalmas Isten segítségét fegyvereinkre! Püspök úr, légy szives, intézkedjél, hogy 2 hetenként bőjti nappal, sok-sok imádsággal irgalomra hangolják a hatalmas Isten szívét!

Mór: Felség, kolostorom szerzetesei tudni fogják, hogy mikép küzdjenek kard nélkül is a hazáért.

István: Köszönöm; Csanád van mondanivalód?

Csanád: Királyom szólt, nekem mennem kell. Úgy legyen mint uramnak, királyomnak tetszik. Nem régen keresztelt, újkeresztény vagyok, új harcot akarok vívni, élni és halni kész vagyok veletek. Induljunk és harcol-

junk tehát uram, királyom ellenségei ellen. Meghajlok testemmel, lelkemmel Felséged előtt.

István: És te, Gyula hű fiam?

Gyula: Meghajlok én is.

István: Most pedig, Püspökünk, add ránk, mint Isten helyettese, főpásztori áldásodat (*megáldja őket*).

Mind: Érted, király, élünk, küzdünk, halunk!

István: Most pedig, távozzunk, sok még a termiválónk! (*Elvonulnak, utoljára marad Gyula.*)

Gyula (*magában*): Meghajoltam testemmel, lelkemmel? Majd meglátjuk, majd elválík. Fölöttem, nélkülem határoztak. Ebben Imre kezét látom. Ezt megjegyzem magamnak!

(*Függöny.*)

II. FELVONÁS.

Színhely : Sz. István esztergomi palotájának egyik terme.

1. JELENET.

(*Gyula, Csatári, Korond, Barna.*)

Csatári: Nos, Gyula, sajnálod most, hogy Csanáddal együtt indultál Ajtony ellen, mint alvezér, Csanádnak alárendelve, de mégis a király bizalmával megajándékozva?

Korond: Nem is sejtet, Gyula, milyen kellemetlen helyzetbe hozott minket az a körülmény, hogy legjobb tudásunk szerint Csanádot kellett fővezérnek ajánlanunk, hisz nála senki jobban nem ismerte a Marosvidéket.

Barna: Csanádra kellett szavaznunk. Szívünkről nagy kő esett is le, midőn a király bölcsességében kettévágta aggodalmunk csomóját és Csanádot, mint helyettesét küldte, téged pedig alvezéri minőségben, Csanád jobbkezeként. Így téged semmiféle mellőzés nem ért.

Gyula: Gondolod? Mellőzés ez, háttérbe szorítás s a bizalom megvonása. Nem vagyok gyermek, kit vigasztalni kelljen, ha játszópajtásai közt valamelyik megcsúfolta vagy megverte. Higgyétek el, fogcsikorgatva és ajkaimba harapva voltam képes elfojtani a szavakat, melyek már-már kitörtek a számból.

Korond: Észrevettük mi is.

Gyula: És nektek egy szavatok sem volt mellettem!

Korond: Nem lehetett, a király szólt.

Gyula: A király? . . . Királyok szokták leghamarább elfelejteni a szolgálatokat, melyeknek akárhányszor hatalmukat köszönik, de ne beszéljünk arról!

Barna: Gyula, ugyan felejtsd el, ami volt. Nézd a jelent! A király visszatérted után a legnagyobb megtiszteltetéssel tüntett ki, birtokkal jutalmazott, amikor megtudta tőled, hogy a győzelem oroszlánrésze a tied, mert Ajtony fejét te ütötted le és azt te hoztad neki győzedelmes bátorságod diadaljeleként.

Gyula: Jutalom csak szolgát elégíthet ki, barátot soha. Én pedig, úgy látszik, nem hizeleghetek magamnak avval, hogy a király bennem, mint barátjában bizik.

Barna: És ezt mivel bizonyítod?

Gyula: Mivel? A mai napra Csanád visszatérését jelentették. Jusson csak eszébe Csanádnak azt állítani, hogy ő ütötte le Ajtony fejét, kinek hisznek, nekem-e vagy Csanádnak? . . . Hallgattok ugye? Lássátok, Csanád lett az első, én a megtört második. Azt meg én nem tűröm. Nincs, bevallom, nincs annyi alázatom.

Csatári: Ugyan, Gyula, mire valók a szenvedélyektől hevített képzelődéseid? Csanád nem az az ember, aki mástól szereti a babért elszedni. Csanádot akkor nem ismered.

Gyula: Csanádot nem ismerem? Óh, hogy éreztette velem az egész hadjárat alatt, hogy ő az első. Higgyétek el, a szunyog szerepét kellett játszanom a sas mellett.

Korond: Te, Gyula! Ez már beteges képzelődés! Hol marad a katona? Föl a fejjel! Miképpen zárt a király karjaiba, hogy szorított kebléhez a minap, midőn visszatértél? Mindezt elfelejtetted? Te voltál az, kit a király és mi a legőszintébb ünnepléssel körülvettünk.

Barna: Te és Csanád a király két keze voltatok. Te a csata dicsőségével, ő a Marosvidéknek bölcs kibéki-

tésével szolgálta királyát, hazáját egyaránt. Letörve, térdreborulva fekszik a király lába előtt az utolsó tűzfészek, az utolsó pogánysarok. A letörés a tied, a térdre-készítés az övé. Ki kérdezi, mit tett ő? Egy az ország, egy testben egy lélekben, ennek az egy eredménynek örvendjünk!

Gyula: Ha két keze vagyunk a királynak, Csanádot biztos jobbkezének fogja vállalni.

Csatári: Gyula, férfi vagy! A férfi eszével nyomja el érzelmeit.

Gyula: Nem bírom, mert férfieszemmél nézem a megaláztatást, mely férfit ért *(trombitaszó hallatszik, Csanád érkezését jelentik, Imre jön két apróddal)*.

2. JELENET.

Imre: Csanád érkezett. Menjetek, fogadjátok Csanádot. Királyatyám már szintén várja őt.

Korond, Barna, Csatári: Menjünk! *(El)*

Imre: Gyula uram nem megy?

Gyula: Miért is mennék? Eleget voltunk együtt a Maroson. De menjen a királyfi, meg kell mutatnia, hogy Imre Csanádját nagyon szereti.

Imre: Szeretem és becsülöm. De Gyula, úgy látszik, nem szereti.

Gyula: Katona nem szeret, csak engedelmeskedik, még akkor is, ha zsarnok a föllebbvalója. Különben Csanád már nem föllebbvalóm.

Imre: És Gyula, úgy látom, örül annak . . . De megyek, a királyfinak nem szabad hiányoznia, ahol a király szeret és kitüntet *(el)*.

3. JELENET.

Gyula: Csak menj! Csókolózzatok! Imre szeret barátokat csókolni . . . Tudom, Imre *(fenyegetve)* te voltál

az, aki engem alvezérből Csanád kísérlőjévé tettél, mert Csanádból sikerült szentségektől csurgó keresztényt faragnod, az én kemény fejemről lepattantak émelvgős, édes szavaid, úgye? Azért nem kelletttem, azért aláztál meg engem. El nem felejtettük azt, esküszöm, nem fogom elfelejteni (*indulatosan fel-alá jár, közbe jönnek Csanáddal*).

4. JELENET.

(*Elöl katonák, utána 6-8 ispán, Com. pal. Imre hat apródjával, István, palástját két apród tartja, jobbján Csanád, elhelyezkedés után.*)

István (*Csanádhoz*): Jer, fiam, mégegyszer hadd szorítsalak keblemre!

Csanád (*ölekezés után féltérdre ereszkedve*): Hatalmas király, nem vagyok méltó e kitüntetésre. Csak kötelességemet tettem, azt is nem a magam erejéből, hanem Isten segítségével. Hogy siker koronázta munkámat, abban Isten csodálatos segítségén kívül, Gyulának és katonáinknak is volt bő részük. (*Gyulához akar lépni és őt üdvözölni, de az mintha nem venné észre, másfelé néz, kínos meglepetés látszik az összeseken.*)

István: Csanád, mondd el mindnyájunk épülésére, miben láttad Istennek kézre elfogható közbenjárását. Gyula nagyon szűkszávú volt, csak a fényes győzelmet hirdelte.

Csanád: Ha megengeded, nagyon szívesen. Rövid másfél hónap mulva Révkanizsán átkelt élet-halálra kész seregünk a Tiszán. Oroszlánosan a had magja állt fel, a balszárny Kőkenyéren, a jobb Kanizsán. A Tisza és a Maros folyót hátunk mögött hagyluk, hogy menekülésre gondolni sem lehetett. „Vagy győzni, vagy meghalni!” volt Gyulával együtt a jelszavunk. Mindkét ré-

szen elszánt merésséggel csaptunk össze. Sokan, nagyon sokan pusztultak el a heves harcban. Az est közelsége visszafordulásra késztetett. Másfél mérföldnyire visszavonultunk tehát és a következő hajnalban újra támadni akartunk. Akkor láttuk csak, hogy seregünk mily nagy veszteségeket szenvedett. Nem tagadom, csüggedés fogta el lelkemet. Keveset bíztam a következő napban. Sz. Györgyhez fordultam, kit a görögök Marosban nagyon tisztelnek. Őt kértem, hogy közbenjárása által eszközölje ki a győzelmet attól, kinek a kezében van a csaták és az emberek sorsa. Itt fogadtam, hogy azon a helyen, ahol imádkoztam, templomot építtetek.

István: Ezt jól tetted, Csanád, a templom építéséhez hozzáfogtál?

Csanád: Az alapját lefektettem.

István: A falakat én építem rá, hadd legyen nekem is részem fogadalmad teljesítésében. Most folytasd!

Csanád: A nap fáradsáimtól elbágyasztva, ima közben álom szállt szememre . . . Sz. Györgyöt láttam, . . . oroszlán állt mellette, aki körmeivel ébresztgetett. „Kelj fel! Mit alszol? Gyorsan fuvasd a kürtöt, gyűjtsd seregedet és támadj! A győzelem a tied“. E szavakat hallottam, nem volt többé nyugtom. Támadunk! Gyulával közöltem a jelenést, ő ellenkezett. „Álom kedvéért seregünk felkoncolását kockáztassuk?“ — mondá. Én az álomban többet láttam az álomnál. Ez volt az egyetlen eset, amikor Gyulával egyet nem értve cselekedtem. Parancsot adtam a támadásra és régi csatakiáltásunkkal: „Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison“ rátámadtunk a mit sem sejtő Ajtonyra és az éj sötétjében önönmagát öldöső seregére és . . . győztünk . . . Királyom, ez nem volt a mi győzelmünk, ez Isten győzelme volt!

István: Hála érte a csaták Istenének!

Csatári: Gyula, miért fukarkodtál annyira szavaiddal és miért nem szóltál mindezekről?

Csanád: Látod, király, így győztünk; azért mondtam, hogy engem elismerés nem illet, de annál több hála az Isten. Oroszlános a neve azóta annak a helynek, ahol a fogadalmi templomnak alapjai állnak. Hogy Ajtony az én kezem ügyébe került és Ajtony fejét én vágtam le, ez a véletlenségnek a műve, nem az én érdemem. (*Óriási zavar, meglepetés és sugdosás az összeszeknél.*) Felség mi lett? Szemed miért tekint reám oly komoran? Főúrak, mit sugdostok, mit izgultok? Szemetek a harag villámait szórja!

Gyula (*a három ispánhoz*): Nem megmondottam nektek, hogy Ajtony fejét magának fogja bitorolni? Nincs itt többé helyem (*távozni akar*).

István: Gyula, megállj! Ajtony fejét te vágtad le? A király kérdez! Ezt napokkal előbb mondtad nekem, amikor nem kérdeztelek, most felelj kérdésekre!

Gyula (*habozva*): Én . . .

István: Csanád! Ajtony feje körül mi az igazság?

Csanád (*habozva*): Úram, királyom, Gyulával én küldtem a győzelem bizonyítékául. Hódolatom jeléül.

Csatári (*halkan*): A válasz kitérő.

István: És a fej kinek keze által hullott? Talán ketten támadtatok rá? (*Csanád hallgat.*)

Korond: Csanád hallgat! El kellene mennünk, nagygyon fojtó itt a levegő.

Csatári: Végezzen a király velük, nélkülünk.

Barna: Szerencsétlen óra! Ünneprontás!

Com. pal: A király személyét hazugság csúf lehelete moskolyta be. Ki hazudott? Itt kell maradnunk!

István: Főúrak, itt maradtok!

Imre (*ezalatt mindig közelebb megy Csanádhoz, halkan*): Csanád mondd, te vágtad le Ajtony fejét?

Csanád: Én. Isten a tanúm!

István (*látva, hogy Gyula újból menni akar*): Co-

mes palatinus! Öröket az ajtók elé, hogy se Gyula, se Csanád ne távozhassék! (*Comes intézkedik*)

Imre: Van bizonyítékom?

Csanád: Van, . . . de ez Gyula fejébe kerül, ezt meg nem áhítom.

Imre: Hát a te becsületed, Csanád?

Csanád: Azt feláldozom. Munkámat elvégeztem, hátralevő napjaimat Istennek áldozom. Úgyis sokáig pogány voltam. (*Imre távozik Csanádtól.*)

Com. pal: Ki vezet ki ebből az útvesztőből?

Imre: Atyám, Csanádnak van bizonyítéka az ő igazsága mellett.

István: Csanád állításodat tudod-e bizonyítani? (*Csanád hallgat.*) Csanád, alattvalóm vagy! Királyod előtt állsz, hűséget esküdtél, nálad jobban ritkán bízam valakiben. Parancsolom, nyilatkozzál!

Csanád: Hozzák ide Ajtony fejét, melyet a vár előtt rúdra tűzve láttam.

István: Ide a fejjel.

Ifj. Ajtony (*a háttérből felsikoltva*): Jaj, ne kínozzatok! Öljetek meg, de ne kínozzatok!

István: Ki az? Mi az

Csanád: Egy marosi fogoly, királyom, parancsold, hogy vezessék ki, e jelenetnél zavarhatna minket.

István: Vezessétek az előterembe! (*Kivezetik, Ajtony fejét letakarva kosárban hozzák.*)

Csanád: Nincs sok mondanivalóm, királyom. Midőn Ajtony feje lábaimhoz gurult, egy gondolat villant meg fejemben. Ajtony torz arcában a haldokló pogányságot láttam. De akkor tűnt fel előttem a te jóságos arcod is, arcodban a felujhódó egész nemzetedet is láttam . . . Kivágtam a nyelvét. A fejét Gyulával küldtem előre a csata győzelmének jeléül, a nyelvet pedig én akartam elhozni annak bizonyosságául, hogy elnémult a pogány nyelv, a magyar ezentúl csak keresztény nyelvével hir-

desse Jézus nevét . . . A néma pogány nyelv itt van. *(kihúzza a tarsolyából)*

Com. pal: A fej szájából hiányzik a nyelv, a levágott nyelv pedtg a fejhez illik.

István: Fogjátok el Gyulát! Oldjátok le kardját! Néhány napon belül verjétek ki az ország határából, de előbb vágjátok ki a nyelvét, mert gonoszabb a hazug magyar, mint a pogány magyar!

Imre: Atyám, tied az igazság, legyen enyém az irgalom! Ne verd ki Gyulát a haza szent földjéről. E szent föld rögének illata tán lelkébe hatol és üdvös gondolatokat támaszt benne. Küldd a szentmártonhegyi kolostorba, Mór apát tán megbirkózik még tusakodó lelkével.

István: Megelégszel, Csanád, Imre ítéletével?

Csanád: Áldom Imre szívét, szavát!

István: Vigyétek és őrizzétek jól, tán lesz idő, mikor utána tudakozódok. Most távozz szemem elől! *(Kivezetik Gyulát.)*

Többen: Éljen a király! Éljen Imre! Éljen Csanád!

István: Csanád, neked adományozom a mai napon a vidéket a Maros és a Tisza között, Csanád legyen a neve. Te légy Csanád ispánja!

Csanád: Uram, királyom, ezt nem akartam.

István: De én akarom. Bármily szívesen látlak közelenben, Csanád tereád vár. Egy-két nap mulva távozzol, terjeszd, erősítsd ott a kereszténységet, sok ott még a tennivaló. Néhány hét mulva utánad küldöm Gellértet. Kicsalogatjuk bakonybéli magányából a szent apátot, eleget imádkozott és vezekelt. Most dolgozzék veled, mint első csanádi püspök! . . . De ki volt az az ifjú, aki előbb fölsikoltott? Ugy tudom, te hoztad.

Csanád: Ha megengeded, királyom, bemutatom.

István: Jöjjön! *(Behozzák Ajtonyt és a király elé állítják)*

5. JELENET.

Csanád: Ajtony egyetlen és utolsó sarja. Neked hoztam, rendelkezézzél fölötte. Deli szép ifjú, de apjafia, gránit a feje, acél a szive, érdes a nyelve.

István: Úgy? Nos, kis Ajtony, nekem ajándékoztak, urad vagyok. Mit akarsz tőlem?

Ajtony: Kardot a mellembe markolatig! A kezét, mely belém döfi, hálából megcsókolom.

István: Éles és mérges a nyelved, látom. Szabadság nem kell?

Ajtony: Nem! A régi dicső Maros-vidék üszkös romjaitól elszakítottak. Az új Maros nem kell nekem, mert atyám vére tapad hozzá és az a vér bosszúért kiált lelkemben, de bosszúm a pusztán elhangzó szó. A keresztény levegőt, mely ott fújdogálni kezd, az én tüdőm nem bírja. Az én Marosomat Krisztustok vihara dúlta szét. Egy hazám volt, az nincs többé, hontalan vagyok, azért nem kell sem szabadság, sem élet.

Com. pal.: Ajtonyvér, hetyke fickó!

István: Csanád, milyennek ismered a fiút? Régebben volt-e vele dolgod?

Csanád: Egy szó nem sok, de annyit sem préseltem ki belőle, dacos és büszke.

István: Akkor kurtára fogjuk. Halld fiam! Atyád akarok lenni, nem zsarnokod, katonát neveltetek belőled, szigorú katonai fegyelem alatt, ha megpuhulsz és megbecsülöd magad, kardoddal úgy vágysz, mint nyelveddel, még lehet belőled valami. Kiképeztettek, mert látom, hogy bátor vagy, de ha derekad nem hajlik, hadd törjön!

Ajtony: Uram, rabszolgád lehetek, hiszen láncaidat hordom, de atyám nem lehetsz, soha! Egy atyám volt, azt te vetted el tőlem.

István: Vigyétek!

Imre (*Ajtony kezét megragadja*): Atyám! Ezt az if-

jút add át nekem, itt mellettem legyen a helye, szívjon egy levegőt velem, egyék az én kenyeremből. Nekem ez az ifjú tetszik.

István (*hosszabb szünet után*): Csanád, pihend ki az út fáradalma! Főúrak, holnap reggel ünnepélyes Te-deum lesz a templomban, ott legyetek mind! Hálát adunk a Mindenhatónak e csodás győzelemért. Isten Veletek!

Imre (*Csanádhoz*): Ajtony maradjon a közelben! (*Mind távozik Istvánon és Imrén kívül.*)

6. JELENET.

István: Gyönyörködöm fiam a lelked szépségében, elragad szíved jósága. De meggondoltad, amit kértél? Mi a szándékod?

Imre: Számtalanszor arra buzdítottál, hogy vegyem ki a magam részét már az uralkodásból. Bölcs vezetésed alatt kitűnő iskolát végeztem. Egy-két év óta semmiben sem intézkedtl a nélkül, hogy előbb velem ne tárgyalatl volna; büszkévé, boldoggá tett engem nem egyszer az a tapasztalat, hogy tanácsomat kikéred; talán kicsit el is kényeztettl, mikor egyik-másik alkalommal az én véleményem mellett döntötttl, bár előzőleg más volt a te szándékod. Atyám, add nekem ezt az ifjút! Lelke után áhítozom, legyen élettársam házunk falai között s az erdő fái alatt a vadászaton, tanuló-társam az önképzésben

István: De Imre, Ajtony szeméből büszke, makacs, vad lelket olvasok csak ki!

Imre: Igazad van, atyám, de aki ilyen korban az előtt, akit zsarnokának néz, így mer beszélni, az makacs, vad lehet, de nagy léleknek is kell lennie. Az a király legnagyobb művészete, hogy a legmakacsabb lelkeket magához láncolja, nagy lelkekké alakítsa. Az

volna szívem vágya, hogy a vad Ajtonyból nagy Ajtonyt faraghassak. Atyám, ne tagadd meg kérésemet!

István: Hát a hazát hogy szolgálod ezáltal?

Imre: Minden vidéknek megvan a maga éghajlata, minden nép tiszteli a maga nagyjait. Ha Ajtony vad lelke itt átalakul és nagy lelkét a maga talajába, a maga népe közé viszi, százsorta többet tesz majd a Marosvidék újjáalakításában, mint a legkitünőbb idegen. A nép hagyományos nevek után indul. Ajtony krisztusi légkörben megerősítve s a maga talajába átplántálva életfája lehet a Marosvidéknek, melynek árnyéka alatt a nép a közös haza boldogságát élvezi. Ezt a légkört Krisztust szerető lelkemből akarom Ajtonynak adni.

István: Imre, te nagy lélek vagy, a te nagy lelked naggyá teheti Ajtonyt is. Legyen kívánságod szerint!

Imre: Köszönöm, atyám! Jézus és Mária velem, e kettővel győzőnöm kell Ajtony felett!

István: Áldja az ég munkádat! . . . Beküldöm Ajtonyt, mindjárt elkezdheted. (*István el, Ajtony belép.*)

7. JELENET.

Imre: Jer kedvelt Ajtony! Testvérem leszel (*ölelni akarja*).

Ajtony (*visszatartja magától*): Testvérem nem volt soha, te legkevésbé lehetsz az.

Imre: Miért nem? A testvért a szeretet szüli inkább, mint a vér. Én pedig szívből szeretlek téged.

Ajtony (*gúnyosan*): Te szeretsz? Ugyan mivel szolgáltam rád? Tán szemem megigézett? Nézz azokba mélyebben, gyűlölet sugárzik azokból rád.

Imre: Nem látom. Minél többet nézlek, ánnál jobban szeretlek. Szemedből nagy lélek köszöntget felém.

Ajtony: Mézes a nyelved nagyon, hidd el, én erő-

sebb táplálékhoz szoktam. Mondd ki egyenesen, mit akarsz?

Imre: Mit akarok? (*Halkan.*) Azt még nem érted, de megérted később. (*Hangosan.*) Könnyíteni akarok sorson, atyádat elvesztetted, otthonod elpusztult, atyát, testvért, otthont akarok adni. A király atyád lesz, én testvéred, királyi lakunk a házad.

Ajtony: Rabláncra fűzve, igen, kegyelemkenyéren élve, ugye?

Imre: Láncra fűzve, igen, de a szeretet láncára fűzve akarunk téged családtagunkként.

Ajtony: Ebben a lakban, melynek portáján atyám véres fejét láttam? Börtön nekem e falak, ha aranyba öltöztetsz, bársonyra fektetsz, tejben fürösztsz is.

Imre: Atyád törvényes harcban esett el, a harcot atyád akarta.

Ajtony: Tudom, de atyám gyilkosa a te atyád, aki szintén e harcot akarta. Atyám vesztett, igaz, de az nem változtat azon, hogy atyádban lássa Ajtony halálos ellenségét.

Imre: Hogy a háború rút dolog, abban igazad van, de a háborút béke követi. Ajtony, béke van! A béke örömeit akarom, hogy élvezd.

Ajtony: Lelkemben zord háború dúl, ebben a béke nem fér meg.

Imre: Megfér. Ha nem ma, hát holnap. De hagyjuk ezt! Mást kérdezek. Felelsz-e rá?

Ajtony: Miért nem? Hogy inyedre lesz-e a felelet, az más kérdés.

Imre: És a valót mondod?

Ajtony: Ha százszor is a magyar király fia vagy, halljad: kikérem magamnak, hogy szavaimban kételkedjél! Hazugság még soha ajkamat nem hagyta el. Ajtony soha sem hazudik. Hallgatni tudok és ha hallgatni akarok, nincs az a földi hatalom, mely szóra

készíthetné, de ha beszélek, szavamat kétségbe ne vond, mert különben az utolsó szót váltottam veled!

Imre: Nem, Ajtony, hiszek szavadnak. Mondd, nem fogsz-e kárt tenni magadban? Atyámat kérted előbb, hogy döfje beléd kardját . . . Hálás leszel ezért iránta?

Ajtony: Irántad is, ha megteszed azt. De tudd meg, hazugságra, gyávaságra Ajtony nem képes. Gyáván fosszam meg magamat életemtől? Nem, soha, amit Hadúr rámmért, azt utolsó lehelletemig hűségesen elviselem.

Imre: Köszönöm, Ajtony. Nyugodt vagyok, szavad nekem elég . . . Tehát Hadúrért élsz, halsz?

Ajtony: Igen, Krisztust pedig azért gyűlölöm, mert Hadúrt a magyarok szívéből száműzte. Előtte egy keresztény sem magyar.

Imre: De úgy tudom, hogy görög papok megkereszteltek téged és atyádat is . . .

Ajtony: Megkereszteltek? Mondd inkább, vízbe mártottak. Hadúrt a szívünkben őriztük. A víz, mely testünkön végigszaladt, hamar felszáradt, a szívig nem ért. Hadúr az bennmaradt. E mosakodásra pedig szükség volt, — mondotta atyám, — mert a hatalmas görög szövetség követelte.

Imre: És Hadúrt miért helyezed Krisztus elé?

Ajtony: Mert Hadúr a magyaroké, őt hozták magukkal Meotis ingoványaiból. Hadúr tette a magyarokat magyarokká. Krisztus idegenből betolakodott, mint zsarnokisten. Gézával a magyar megszűnt hősnek lenni, lealacsonyult a külföld rabszolgájává, melyet annyiszor legyőztünk, kizsákmányoltunk. Atyád mit tesz? A helyett, hogy a régi magyar kardnak dicsőséget szerezne, papokat dédelget, templomokat épített és palotája előtt állva hajlongva fogadja a németet, olaszt.

Imre (*félre*): De sok Ajtonyban az eloszlatni való felhő! Uram ne hagyj elcsüggedni! (*Hangosan.*) Ajtony szeretsz vadászni?

Ajtony: Hogy tudod azt? Ki súgta meg neked? Megvallom, ez egyetlen élvezetem.

Imre: Ej, be jó! Nekem is egyik legkedvesebb szórakozásom.

Ajtony (*gúnyosan*): Neked? Ott vér folyik! Tudsz te vért nézni? Nem sírsz, ha vért látsz?

Imre: Nem Ajtony! A vadászat harcra edz, izmot duzzaszt, lélekjelenlétet fejleszt. A keresztény magyar is tudja, hogy harc az élet, a hazai rögöt csak vérével védelmezheti. . . Igazán örülök, hogy szeretsz vadászni. Sokszor lehet benne részed. De most elég. Jer, megmutatom lakásodat, ismerkedjél meg új otthonoddal. Meglátod, meg fogod kedvelni.

Ajtony: A vadászat órái kedvesek lesznek, más nem. De megyek, rabszolgád vagyok. Csak egyre kérlek, a vadászat idején kívül ne bánts, hagyj magamra.

(*Függöny.*)

III. FELVONÁS.

Szintér : Imre dolgozószobája : kis szobaoltár Szűz Mária képével, virágokkal és méccsel.

1. JELENET.

Imre: Hiába dolgozom, sem Gellért iratai nem hangolják lelkemet, mint máskor, sem atyám intelmei nem markolnak a szívembe, a magyar nemzet törvényeiből sem olvasom ki, mint máskor, apostoli atyám jóságos, de egyszersmind királyi szellemét *(fölkel.)* Száraz a lelkem, csak Ajtony lebeg előttem, szüntelen nagyra tett lelkével, mely büszkén, bevehetetlen várként mosolyogva rám tekint, mintha ezt mondaná állandóan: Nézd, oly erős vagyok, hogy te be nem juthatsz. E várat be nem veheted, Ajtony a neve, Ajtony! Nemes a lelke, de büszke, pogány acélhüvely veszi körül. Pedig Isten a tanúm, e hüvelyt kettétörni szívem főöhaja, nem a magam erejével, mert emberi erő nem elegendő az ifjúság büszke várának meghódítására, csak az isteni egyelem sziklalövegei hatolhatnak keresztül. Ostromolni tudok és azt kitartó becsülettel teszem, többre nincs erőm. *Szűz Anyám! szívem rejtekei nyitva állnak előtted, te tudod, hogy mikor Ajtonyért vívódom, a lelkét áhítom és az ő lelkében a magyar ifjúság nemes, de imbolygó lelkét nézem. Szűz Anyám, e küzdelemben el-*

*hagysz? Hét tör járta át a te lelkedet is. Nagy mű
áldozatot kíván, tudom Anyám, ha úgy tetszik, (letérdel)
legyen ifjú életem az áldozat, Fiad is a kereszten halt
meg, és csak így mentett meg engem is.*

2. JELENET.

*(8 apród jön be észrevétlenül, Imrét térdelve látják,
nyugodtan megállnak, végre Imre fölkel.)*

1. apród: Herceg, miért vagy oly sápadt?

2. apród *(halkan)*: Ne kérdezd! Láttad, hogy meny-
nyei Anyjával beszélt!

Imre: Üdvözöllek, testvérek az Úrban, jó hogy jöt-
tetek. Rokon lelketek, megértő szemetek csillogása min-
dig jótékonyan hat rám.

3. apród: Meghisszük mi azt, megpengetjük mind-
járt szívünk húrjait, te hangoltad őket, szépen csengő,
üdülő összhang lesz annak a vége.

Imre: Jól mondd, testvér! Lelkes, vidám szavaitokból
máris kiérzem finom lelketek közelségét!

4. apród: Most már én is merek szólni. Tisztább,
vígabb a szemed, hercegünk!

5. apród: Bizony előbb, mintha borús, könnyes
lett volna.

6. apród: Ajkad körül nem játszi mosoly, hanem
rejtett bánat remegett.

7. apród: Herceg, mi bajod volt?

Imre *(szelíden)*: Csak volt, most már nincs.

8. apród: Jó is, hogy csak volt, mert ha vidám
vagy, jobban szeretünk, mintha búsulsz.

2. apród: Jó herceg, mindig mondogatod, hogy őszin-
ték legyünk, te azt szereted.

Imre: Szeretem azt, mégpedig nagyon, azért mond-
játok csak, hogy milyen öröm, milyen baj ért?

4. apród: Nem úgy, most mi kérdezzünk téged, mi bajod volt, hercegünk, hogy oly komor volt az arcod, mikor beléptünk? Épp Szűz Mária képe előtt térdeltél.

Imre: Hát ti mögöttem állva láttátok az arcomat?

4. apród: Nem, de mikor fölkelteél, bágyadt volt a szemed, egészen másképen néztél, mint rendesen.

1. apród: Igen, herceg, most te is mondd el nekünk, mi bántott! Hadd élvezzük őszinte, közlékeny, szép lelkületedet!

Imre: Ajtonyért imádkoztam.

7. apród: Mindjárt gondoltam. Mondd csak herceg, mit törődöl olyannyira vele, mit bánkódsz annyit Ajtonyért?

5. apród: Hisz mi is imádkozunk érte, mert erre kértél minket, de maholnap elhagy a türelmünk, oly makacs a tar feje.

Imre: Nem makacs, hanem szegény, lelkileg szegény.

6. apród: Szegény? Hisz elhalmazod szeretetteddel, jószággoddal, kegyeiddel, négyszer nyírt tar fejét, meglásd, nem sikerül megpuhítanod.

Imre: Hit nélkül nem, de igenis élő, bízó hittel.

1. apród: Dacos lélekbe az ima sem hatol be.

Imre: No, no! Ha ma nem, hát holnap. „Kérjetelek szüntelenül,” — mondja az Ur.

3. apród: De ha valaki szüntelenül ellenáll?

Imre: A kegyelem órája talán már közel van és akkor Ajtony nem fog ellenállni. Azért csak imádkozzatok érte tovább, bízva a reménytelenségben is.

6. apród: Ne vitatkozzatok, apródtársaim! Hercegünk kívánja, az nekünk elég.

5. apród: Zengjük el azt a szép Mária-éneket, melyre hercegünk tanított, az ének mélységes imára hangol.

Imre: Helyes, testvérek! Veletek tartok. Rajta hát! *(Énekelnek a kép felé fordulva. A vége felé besompolyog Ajtony.)*

3. JELENET.

Ajtony: Megbocsátotok kedves fülemilék, ugye, hogy a holló elhagyta sötét kalitkáját és ide jött a fülemilék bájos dalát ellesni. Ami szép, az nekem is tetszik. A hollónak is van füle, bár maga nem is tud énekelni.

3. apród: De ronthat, ha belekárogna a mi szép énekünkbe.

4. apród: Ugy tudom, hogy a hollónak nincs hallása.

Ajtony: Miért gondolod, te harciashangú vén fülemile?

4. apród: Igen, igen, én vagyok a fülemile, Ajtonynak pedig füle nincsen.

Imre: És miért nincs szerinted Ajtonynak füle.

4. apród: Mert a fül, mely nem hall, mintha nem is lenne.

Ajtony: Nem mondanád meg nekem, te furfangos manó, miért gondolod, hogy nem hallok?

Többen: Mert bölcs hercegünk szavára sohasem hallgatsz.

Ajtony: Imre szavára én nem hallgatok? Igazad van, nincs is abban hallgatni való, szörnyű unalmasan szól a nótája.

4. apród: Nem szégyenled magad, így sértegeted a herceget?

Ajtony: Töletek tanultam, hisz ti sértegettetek előbb engem.

Imre: Csitt, testvérek, vége legyen a civódásnak! Így nem illik perpatvarkodni. Menjetek, praeceptortok már vár rátok septem artium-mal.

5. apród: Menjünk, inkább az astronomiát nyúzzom s Pythagorast, meg Archimedest izgatom inkább, mint Ajtonynyal. . .

Imre (*szigorúan*): Elhallgatsz, Döme! Keresztény ifjúnak így nem szabad kötekednie.

5. apród: Bocsáss meg, herceg, ne vedd rossz néven, hogy eljárt a szám, de Ajtony téged megsértett, az fáj.
Imre: Jó, csak menjetek! (*Apródok el*).

4. JELENET.

Ajtony: Szép kis testőrséged van. Nem tagadom, jól énekelnek, engem is idecsaltak, de csőrükkel jól vagdalnak. Úgy látszik, tőled tanulták ezt is. Sejttem, milyen elriasztó példának állítasz engem harcias lelkük elé, hogy óvakodjanak a fekete hollótól.

Imre: Ajtony, tévedsz, soha egyetlen keserű szót sem mondtam nekik rólad. Szavamra mondom: ha én bízom szavadban, te is higgy nekem.

Ajtony: Hiszek. Visszavonom előbbi gyanúsításomat, eljárt nekem is a szám. Tudom, hogy egyetlen bántó szóval soha nem illetnél . . . de ép az bánt. Szavad méz, de a méhnek fullánkja van és az szúr.

Imre: Ajtony, ha valamikor akaratomon kívül megszúrtaalak, bocsáss meg! Bátorságodra, szókimondásodra büszke vagy, büszke is lehetsz, azt becsülöm benned. Szólj hát, mivel szúrtaalak?

Ajtony: Azt könnyű mondanom . . . Körülnyaldosol rabszolgamódra, lelked térden csuszkál előttem, szemed igézni óhajt, szavad behálózni kíván. Hálód szárait, hogy ne érezzem, finoman szövögeted . . . Belőled a keresztény lelkesedés zefire fujdogál, papos szavaid alázatot prédikálnak . . . (*Lelkesen*.) Nekem vihar kell! Független magyar büszkeség az én éhségem és, és . . . te . . . koplaltatsz. Hadurra mondom, nem birom ki sokáig azt a levegőt, melyet te szürcsölsz, de amely engem megfojt.

Imre: Szegény Ajtony!

Ajtony: Szegény vagyok, igazad van, sas szárny nélkül, oroszlán ketrecben. (*Ihlettel*.) Imre, adj szárnyakat, adj szabadságot és . . . a tied vagyok.

Imre: Adok, Ajtony, ha segítesz.

Ajtony: Hogy s mivel?

Imre: Ide hallgass! Százszor mondtad, hogy hazugságra, gyávaságra nem vagy kapható. Tapasztaltam annak igaz voltát. Ez dicséretedre válik. Mondd! Ugye, te gyűlölsz engem?

Ajtony: Gyűlöllek!

Imre: Én szeretlek.

Ajtony: Ne fojtogass, nem értelek, nem érthetlek.

Imre: Meg fogsz érteni később. Most csak azt kérdezem: Ajtony, becsülsz?

Ajtony: Hm . . . becsüllek . . . de ez a becsülés is gyűlöletemet fokozza.

Imre: És miért becsülsz?

Ajtony: Mert bátor vagy. A vadászatokon sokszor meggyőződtem róla, hogy a kereszténység a magyar őselkülettől nem fosztott meg. De becsüllek, . . . jaj . . . soha így nehezen nem nyilatkoztam még ember előtt . . . becsüllek, mert egy belső hang azt súgja szüntelen és én érzem, hogy fölöttem állsz, nagyon fölöttem.

Imre: Ne mondd azt Ajtony. Isten és haza előtt egyformák vagyunk, egy anyának vagyunk a gyermekei. A magyar haza a mi közös anyánk. Ha becsülsz, ha magyar sziveddel becsülsz, ígérj nekem valamit.

Ajtony: Ha nem kéred azt, hogy imádkozzam Krisztushoz . . . minden mást megteszek. Ma jó napom van, használd ki, ma már úgyis gyöngének mutattam magam előtted.

Imre: Van nekem egy második anyám, jobb és drágább a földi anyánál. Máriának hívják. Azt, amit te bennem becsülsz, nem földi anyám adta, azt őtőle kaptam. Ne imádkozzáál, csak egyszer, adja meg neked is, amiről azt véled, hogy avval fölöttem állok!

Ajtony: Ki az a Mária?

Imre: Hatalmas asszony, kinek nevével a magyar csatába indul, hogy bátorságát fokozza.

Ajtony: Asszony, ki bátorságot önt a magyarba? A gondolat szép. Mondd ki ez, hol van?

Imre: *(képre mutat)* Ez a képe. Hol van? Ott fenn a csillagokon túl.

Ajtony: A képe szép . . . de jó messze van. Meghallja szavamat?

Imre: Meg, ha nem ajkaddal, hanem sziveddel szólsz hozzá.

Ajtony: Nem bánom, megígérem.

Imre: Köszönöm, Ajtony. Meg sem mondhatom, szívemet mily hálára kötelezed *(kezeit nyújtja)*. Köszönöm Ajtony!

Szolga: Herceg! Felséges atyád hív, Gellért megérkezett, a herceget látni óhajtja.

Imre: Gellért? Az én drága Gellértem, óh sietek. Bocsáss meg Ajtony, ma egy öröm a másik után ér *(elmenőben)*. Igéretedről meg ne feledkezzél!

5. JELENET.

Ajtony: Gyöngé voltam, rösteltem, kelleténél többet vallottam. Imre, mi vagy te? Jó vagy gonosz szellemem? De még nem győztél, Ajtony még nem adta meg magát.

6. JELENET.

Gyula: Ajtony, ismersz? Nézz jól a szemembe!

Ajtony: Ki vagy? Nem ismerlek! Nem igen kelt bizalmat orcád, tekinteted.

Gyula: Először ismerj meg, a bizalom majd utána megjön. Ne nézd a ruhámat, az koldusruha, mért koldulni járok. Arcom más volt egyszer, keresztény máz-

zal pingáltam be, azóta rút. A pannonhalmi kolostorból jövők. Gyula vagyok, kit Imre odaküldött, hogy kis lelkifürdőt vegyek ott. Nos, megfürödtem, tisztább lettem-e tőle, azt állapítsd meg magad!

Ajtony: Gyula vagy? Ki avval kérkedtél, hogy atyám fejét te vágta le. Ha akkor én ítélek fölötted és nem Imre, fejed most nem állana a nyakadon.

Gyula: Jobb is volna, legalább nekem. De neked ez a fej talán még hasznodra lehet.

Ajtony: Köszönöm! Nem kérek belőle, nem szorulok másnak fejére. A tiedre meg legkevésbé. Távozzál!

Gyula; Hallgass meg először és aztán el nem kergetsz.

Ajtony: Pusztá kíváncsiság, hogy meghallgatlak, de gyorsan végezz!

Gyula: Pannonhalmán imádkoztam, gyóntam . . . gyóntam . . . imádkoztam . . . szenteskedtem. Megbocsátottak. Annyira megbíztak bennem, hogy a kolostor számára a dézsmafedést rám bízták. Itt az apátúr megbízólevele. Így kerültem ki a kolostor bűzhődő falai közül és megint szabad vagyok.

Ajtony: Te rút módon alakoskodtál? Nem sül le az arcod? Ilyenre magyar ember nem képes.

Gyula: Képes, ha avval szent célt szolgál.

Ajtony: És mi volt az a szent cél?

Gyula: Imre!

Ajtony: Imre? Nem értelek.

Gyula: Nem értesz, mert úgy látszik már Imre hálójába kerültél, ki mint ebecske Imre lábainál hízelegve farkát csóválja.

Ajtony: En? Tudd meg, még nem imádkoztam, nem gyóntam, nem szenteskedtem, mint kegyelmed.

Gyula: Ezt atyádtól tanultam, ki a görögöket porázon vezette, mikor látszólag kikeresztelkedett.

Ajtony: Ne sértsd atyám emlékét, mert torkodra forrasztom a szót!

Gyula: Bocsánat, nem tudtam, hogy a kis Ajtony nem bírja az igazságot. Avagy tagadod? . . . Ajtony hallgat, tehát igazat mondtam. De hagyjuk ezt, ki az az ember, kinek éltéhez folt nem tapadna? Csak azért jöttem, hogy a büszke, ifjú Ajtony nagyobb hibába ne essék, mint apja. Marosból Esztergomba jövet a duzzogó Ajtony csak Gyulát méltatta szóra. Hányszor lebent el ajkadról a szó: vérbosszú és örökké vérbosszú. E szó úgy látszik csak szó maradt, mely elhangzott és tennen lelkedben nem hagyott nyomot. Az oroszláncölők Esztergomban báránkává vedlett.

Ajtony: Ne gúnyolódjál, bárány csak a külsőm, itt benn oroszlán vérszomja dühöng.

Gyula: No végre, látod, alakoskodás nélkül embert lámpással kereshetsz.

Ajtony: Nem alakoskodom, csak alkalmat várok.

Gyula: Alkalmat vársz? Az még ma lesz. Tudod mi az: vérbosszú?

Ajtony: Tudom, vért véreért.

Gyula: Nagyon helyes. Apád vére kinek véreért kiált?

Ajtony: Hóhéra véreért!

Gyula: Kitünően feleltél. A hóhér százszor jobban bűnhődik fia vérevel.

Ajtony: Imre vérevel?

Gyula: Ne kérdezz! Különben is kérdésedben a helyes felelet lappang. Csak nincs elég bátorságod.

Ajtony: Ember, ne gyalázz! A bátorságot nem töled tanulom. Mondd, mérges kígyó, a te vérbosszúdat mivel indokolod? Véred vérét vesztetted? Ugy tudom, te csak megbízhatatlanságod következményeit tapasztaltad és erre akkor is, de most is rászolgáltál.

Gyula: Ügyes szavakba burkolod gyávaságod, kezdő bölcselő. Rövid leszek, rajtad múlik, hogy ki az, akivel most beszélek: szószátyár vagy Ajtony.

Ajtony: Beszélj! Alig bírom rothadt lehelletedet.

Gyula: Mára vadkanvadászatot terveztek nagy vendégek tiszteletére. Megjött Gellért, Imre volt dajkája. Csanád megy Marosközbe atyád helyébe. Nagy események nagy ünnepélyekkel. Ajtony is ott lesz, de csak vadkanvér után szomjúhozik. Ajtony, sejtéd, milyen szerep vár rád? Kis bozótban rejtőzve célba veheted a nemesebb vadat, senki sem sejtí, látszólag egy eltévedt nyíl, de tényleg Ajtony végezte hőstettét, befejezte élete szent feladatát.

Ajtony: Utálatos az ajánlatod; a gyáva gyerkőc rút szava hangzik ajkadról, melyet nála erősebbhez intéz. Mióta hős az orgyilkos? Állítsd elem Imrét, mintellenfeletem párviadalban és tudni fogom kötelességemet. Ajtony nem bozótból, hanem nyíltan szembetámad.

Gyula: Könnyű így beszélni, mert Imre tiltott párviadalba sohasem fog bocsátkozni. De jó! Őrizd sokáig gyermeksaruidat, cselekszem én és a kényes urfinak aranytálcán kedveskedem vérbosszújának annyiszor hangoztatott tárgyával.

Ajtony: Végezz! Imre halálával felszabadul a lelkem egy súlyos tehertől. Jutalmad az lesz, hogy hallgatok.

Gyula: Ezt akartam csak, ígéred Ajtony, szavadra?

Ajtony: Igérem.

Gyula: Akkor megyek. Holnap ilyenkor könnyebben lélekzünk ketten.

7. JELENET.

Ajtony: Ennek az embernek ördöge van. Bánt, hogy ki nem tettem mindjárt a szűrét. Mint veszett kutyát, úgy kellett volna kiűznöm a házból. De mi közöm alávaló tettehez? Ő a felelős érte. A kígyónak nem tilthatom meg mérges harapását, hisz a mérget a természet oltotta belé. Imre lesz hát az áldozat . . . A kérélehetetlen sors a kígyó mérgét használja fel, amikor igazsá-

gosan az áldozatra csap. A vérbosszú nélkülem is követeli a maga jogát (*képre tekint*). De a kép Imrének tett ígéretemre emlékeztet. Megtartom, mert megígértem. De hogy is kezdjem? Egyszer láttam, midőn megleptem e szobában Imrét. Térden állt és szeme a képen csüngött. Én is így teszek (*letérdel*). Hatalmas nagy asszony, ki ott a csillagokon túl vagy, add nekem is, mit Imrének adtál, ne kelljen írgyelnem őt felsőbbbségéért (*felkel*). Sokkal nehezebbnek tartottam ígéretem megtartását . . . De mi az? Mit tettem? Mit érzek? Imrét engedjem egy galád gyilkos keze által elesni? Őt, ki durvaságom ellenére is úgy szeretett, hogy soha türelmetlen, rossz szót nem mondott nekem, pedig hogy vártam kifakadását . . . Nem! Azt nem szabad! . . . De nem tehetek semmit, szavamat adtam neki, hogy hallgatok . . . (*Fanatikusán*.) Jó, hallgatok, mint a sír! De Hadúr, ha Imrét akarod sújtani, ellened fordulok! Sújts engem! De Imrének nem szabad elesnie. Gyorsan! A gyilkos kígyónak én töröm ki a méregfogát.

(*Függöny*.)

IV. FELVONÁS.

Szin : az erdő.

1. JELENET.

(Míg a zene alatt hajtók botokkal és lándzsával futkosnak ugyanabba az irányba, távolról kürtszó, „rajta“ kiáltások.)

2. JELENET.

Ajtony: Sikerült elosonnom Imre oldaláról. Hatalmas fatörzs mögött elrejtőztem. Gellért épp kérdezett tőle valamit. Sajátságos, hogy a rendesnél nagyobb szeretettel és nyálassággal csüngött rajtam. Szegény, mintha érezné, hogy ma szüksége van rám . . . Pedig ma csak akkor lehetek segítségére, ha távol vagyok tőled. Tűvé kell tennem az egész területet, hogy Gyula hollétét kiszimatoljam. Ő ma az én vadam. Hajtó lesz ma, nem vadász, a fenevad elűzése, nem leterítése lesz ma legszebb vadászkalandom. De közeleg már a király kíséretével. El kell tűnnöm, hogy meg ne lássanak. *(El.)*

3. JELENET.

(Jönnek: István, Imre, Csanád, Gellért, 4—5 ispán.)

István: Be szép időnk van, derűs nap, a tegnapi nagy eső jól lehűtötte az utolsó napok forróságát. Kellemes vadászatra van kilátás.

Csanád: Örülök én is. Az utolsó emlékek mindig a legélénkebbek, pedig szép emlékekkel szeretnék Marosba távozni. A hosszú út is kellemesebben fog elmulni, ha a mai szép vadászatra visszaemlékszem.

István: Helyes, csak tégy ki magadért. Egy-két vad a te nyilad által is hulljon, mert zsákmány nélkül nem lesz kellemes a visszaemlékezés.

Csanád: Szó sincs róla. Ha más nem ösztönöz, hát elég nekem, hogy igen sok ma a fiatal vadász, kiknek az öreg Csanád meg akarja mutatni, hogy éles még a szeme, fűrge a lába, biztos a keze.

István: Úgy van, az öregek fiatalos heve méltó célpontja a fiatalság írgy szemének. Hogy férjen a fiatalság a bőrébe, ha látja, hogy az öregek is kirúgnak a hámból. Ugy-e Imre? Hiába keresed ma Csanád szemében és deli alakján a 60 évet.

Imre: Isten éltesse őt! Öröm lesz nézni, hogy hull a vad Csanád közelében.

Többen: Szerencse fel! Jó munkát!

István: És Isten áldó segítségét mindnyájunkra!

Gellért: Úgy van! De azért nem árt, ha tőlem tanácsot fogadtok, aki csak nézem a vadászatot.

Többen: Halljuk!

Gellért *(tréfásan fontoskodva)*: Az első vadászszabály: Ne teríts le több vadat, mint amennyi eléd kerül.

1. ispán: Hallod Csanád? Másnak is hagyj valamit.

2. ispán: Hahaha! Nagyszerű! Túlságosan fiatalvérű ne légy Csanád!

Gellért: A második pedig: Többet ésszel, mint erővel. A vad elejtésénél többre becsüld az életedet!

István: Hallod, Imre, ez neked szól, többször túlmerésznék találtalak a vadászatnál!

Imre: Ne aggódj atyám, vigyázok magamra.

István: De talán telepedjünk le egy kevéssé, míg jönnek, kik a felhajtásnak az eredményét jelentik. *(István, Csanád, Gellért leülnek.)*

Imre: De atyám, hová lett Ajtony? Egyszerre eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Állandóan vele voltam, közben csak Gellért atyával beszéltem rövid ideig, azóta nem láttam.

István: Ne féltsd Ajtonyt, szeret a maga útján járni, bizonyosan valami jó leshely után nézett.

Imre: Nem gondolom. Valami nagyon föltűnőt vettem észre nála. Rajongásig szereti a vadászatot, ilyenkor gyönyörködni tudok benne, kedves és vig, mintha nem is volna a szóval, mogorva Ajtony . . . Ma úgy viselkedett, mintha nem volna kedvére a vadászat.

Csanád: Biztosan rossz napja van megint, nem ritkaság az nála, ha prédát lát, majd gyönyörködtet megint. Legény a talpán az a gyerek.

4. JELENET.

(Több vitéz jön.)

1. vitéz: Felséges Urunk, jelentem, a felhajtás eredménye reményen felüli. Igen sok vad került a gyűrűbe. A legszebb egy óriási vadkan a párjával. Szörnyű dühös, mert néhány malacát hajtás közben agyonütöttük.

István: Akkor menjünk, kiki a maga helyére! 3 ember Imre közelében maradjon minden eshetőségre! Kettő pedig felkiséri Gellért atyát az Andrásdombra, onnét

legjobban tekintheti át az egész vadászterületet, annál is inkább, mert a végső tusát az Andrásdomb alján, az illói tisztásra terveztük.

1. ispán (*Gellérthez*): Gellért atya, a kápolna közepén maradjon. Ha a kan oda is följönne, csukja be az ajtót és akkor se engedje be, ha azt mondaná, hogy imádkozni jött. (*Nevetve távoznak.*)

5. JELENET.

Gyula (*lopózva jön*): Már a harmadik búvóhelyet elhagytam. Itt lesz azt hiszem a legalkalmasabb hely, errefelé terelik e felhajtott vadat, errefelé fog Imre is vonulni. Mégcsak egy rövid kis idő és megtettem, aminek ellenállni képtelen vagyok. (*Elbuvik.*)

6. JELENET.

Ajtony (*többekkel együtt átszalad a szinpadon*): Emberek, az Andrásdomb keleti oldalát zárjuk el, hogy a vadcsorda a nyugati mély útról leiramodjék. Ott állnak lesben a felségek. (*Kürtszó, ra tázás a távolban.*)

7. JELENET.

Ajtony (*jön óvatosan*): Itt kell lennie valahol! Már harmadik helyét változtatta. Sarkában voltam egészen addig és nem vett észre. Vakon indul bozótról-bozótra, csak vérszomjának tűzokádó csóvjája vezeti sötét lelkét. . . Utána! Lelkednek füstölgő zsarátnokszaga szimatomnak megadja a hozzá vezető irányt. Utána! (*El, közben újból láрма, kürtszó.*)

8. JELENET.

(3-4 vadász szalad a színen keresztül.)

Egyik vadász: Erre, erre társak! Itt a főviadal!

9. JELENET.

Ajtony (a tegezt kirántva Gyula kezéből, nyakoncsípve kirúgja a színre): Itt a tegezed a nyilakkal. (Félredobja azokat.) Arra vezet az út hozzájuk, szerezd vissza! Az utat elállja kardom (kardot ránt).

Gyula: Gaz kölyök! Hitvány féreg! Így tartottad be szavadat, hogy nem árulsz el?

Ajtony: Nem árultalak el, hallgattam, nem látod, hogy egymagam vagyok? De hogy gaztettedet meg nem akadályozom, azt nem fogadtam.

Gyula: Kutya, hát jó! (Kardot ránt.) Halálthörgő kebledre zárd Imrédet. Pusztulj! Legyen dicsőséged, hogy Gyula keze oltotta ki hitvány életedet. (Egymásra csapnak kardokkal, a harmadik-negyedik csapás után berohan 3 vitéz és Gyulát lefogják.)

10. JELENET.

1. vitéz: Urfi, ki az?

Ajtony: Kicsoda? Közönséges utonálló, úgy tudom, nem tartozik a vadászvendégek közé. A tegezt elvettem. Azt akarta visszaszerezni.

2. vitéz (Gyulához): Ki vagy te?

Gyula: Ki vagyok? Kimart kan, aki visszakívánczik a csordába, bosszútállni azon, aki kimarta!

3. vitéz: Vedd el kardját!

Gyula: Itt van . . . Itt van a másik . . . (*törét saját mellébe vágja*) . . . jaj . . . (*összerogy*).

Ajtony (*abban a pillanatban elfordult*): Mi történt?

1. vitéz: Mellébe dőfte törét.

Gyula (*vonaglásban*): Jaj! Jaj!

Ajtony: Birája és hóhérja lett önön fekete lelkének.

Gyula (*lihegve*): Ajtony, érzem, végem van! A halál mesgyéjén tisztábban lát szemem. Egy szavam van hozzád, küldd el ezeket, csak hozzád . . .

Ajtony: Menjetek! (*Vitézek elmennek.*)

Gyula: Borzasztó kínokban gyötrődöm, te enyhítheted azokat. Megígérted, hogy hallgatni fogsz? Megtartod ígéreted?

Ajtony: Megígértem, megtartom.

Gyula: Köszönöm, nem akarom, hogy Imre megtudja, hogy Gyula oly mélyen bukott. Áldlak ígéretedért, de átok, átok, átok lelkemre! (*Meghalt.*)

Ajtony: Utolsó lehelete szerencsétlen! (*A vitézeket visszahívja.*) Vigyék valahová. Megtettem kötelességemet. (*Viszik.*) Most rajta! Megkönnyebbült lélekkel az igazi vadászatra indulok. (*El akar menni, de feltartóztatják.*)

11. JELENET.

(*2 ispán jön.*)

1. ispán: Hová, Ajtony?

Ajtony: A vadászok közé. Én is ki akarom venni a magam részét.

2. ispán: Elkéstél. A vadászatnak vége.

1. ispán: Még pedig szomorú vége!

Ajtony: Mi bajotok van? Hiszen alig kezdődött!

2. ispán: Szomorú kezdet, véget vetett a leggyászosabb vadászatnak.

Ajtony: Mi történt? Szerencsétlenség?

1. ispán: Nem szerencsétlenség, hanem magyart sujtó katasztrófa.

Ajtony: Csak nem történt baja Imrének?

2. ispán: Sajnos, eltaláltad. Imre, a haza kincse, . . . sirathatjuk . . .

Ajtony: Istenem, mi történt?

2. ispán: Hatalmas vadkan termelt hirtelen előtte, Imre lándzsája célt tévesztett, a vad leteperte és halálosan megsebezte. Imrénk haldoklik. Istenünk rettenetesen sujtott.

Ajtony: Imrét! Hisz ez rettenetes! Engedjetek!

1. ispán: Maradj vesztleg, már hozzák!

12. JELENET.

(Imrét hozzák hordágyon, jobbról balról összesereglenek Imre előtt. Istvánt Csanád támogatja. Ajtony oldalt áll és arcát két kezébe temeti.)

István *(térdre veti magát Imre előtt)*: Igazságos Isten, elbírom szent kezed csapását? Imrém, reményem, mindenem!

Csanád: Király, ha Isten keze sujtja is az igazt, de letörni nem engedi. Nézd csak, egész nemzeted veled sír és ha könnyei kiszáradtak, vigasztalni is fog. Szerető nemzeted részvéte egyedüli vigasza lesz a szomorú apának.

Imre: Hol van Gellért, atyám?

Többen: Gellértet hívja.

Csanád: Nyomban itt lesz, már előbb érte küldtem.

Ajtony (*Imréhez közeledik*): Csak búcsútekintetet vess rám, drága Imrém! Bocsáss meg Imre!

Gellért (*jön*): Istenem, igaz a hír?

István: Bár való ne volna.

Gellért (*Imre fölé hajol, az meg nyakába borul és valamit súg neki*): Azt kérte, távozzatok néhány percre, négy szemközt kíván velem beszélni! Király, teljesítsd utolsó kérését! (*Eltávoznak.*)

Imre (*halkan, akadozva*): Gellért atyám, ismered lelkem minden titkát, ahogy évekkkel ezelőtt elhagytál, úgy találsz ma. Nyugodt vagyok; megyek Krisztushoz, Máriához, ők hívnak. Csak egy titkom van még, ezt szeretném a lelkedbe rejtetni. *Néhány napja, hogy ifjú életemet ajánlottam fel Istennek Ajtonyért és Ajtonyban a magyar ifjúságért. Boldog vagyok, hogy Isten elfogadta áldozatomat.* Most áldj meg! Öntsd bűnös lelkemre az irgalmas Jézus tisztító vérért. Nem tudok többet beszélni. Oldozz fel!

Gellért (*keresztet vet rá, elfordulva*): Irigylésre méltó ifjú! Szent az utolsó lehelete is (*visszafelvén a többieket*).

Imre (*atyja keze után kapkod*): Atyám, köszönöm jószágodat. (*Megcsókolja kezét.*) Isten veled!

István: Miért nem viszel magaddal?

Imre: Hogy atyja lehess Ajtonynak . . . Ajtony hol vagy?

Ajtony: Itt vagyok.

Imre: Ajtony szeretsz?

Ajtony: Szeretlek! Imre, győztél, megtanítottál! Krisztust és Máriát szeretni.

Imre: Akkor megyek . . . Isten veletek. (*Meghal, mind térdreborul, zene.*)

(*Függöny, vége.*)

* KORDA R.-T.
NYOMDÁJA,
* BUDAPEST.